

SOLA UNİTAS AKADEMİ

KOÇLUK BECERİLERİNİN SINIF-OKUL ORTAMINDA KULLANILMASININ ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARILARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Nazmiye AKYILDIZ

İSTANBUL, 2017

İÇİNDEKİLER:

ÖZET

1. GİRİŞ

2. GÜNÜMÜZDE EĞİTİM YAKLAŞIMI VE ÖĞRETMENİN EĞİTİMDE ÖNEMİ

3. KOÇLUK TANIMI

3.1 Kuramsal Temel

4. TEMEL KOÇLUK BECERİLERİ

4.1 Okul Ortamında Etkili İletişim ve Temel Koçluk Becerileri

5. EĞİTİMDE KOÇLUK SÜRECİ VE UYGULAMALARI

5.1 Koçluk becerilerini kullanan öğretmenlerde mevcut sürecin işleyişinde yapılması gerekenler

5.2 Eğitimde koçluk süreci

5.3 Öğrenci Koçluğu

5.4 Meslektaş Koçluğu

5.5 Bilişsel Koçluk

6. LİTERATÜR TARAMASI

6.1 Konu üzerinde yapılmış araştırmalar ve anket çalışmaları örneklerinin tartışılması.

7. SONUÇ

8. KAYNAK

KOÇLUK BECERİLERİNİN SINIF-OKUL ORTAMINDA KULLANILMASININ ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARILARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Varlığı çok yeniymiş gibi gözüксе de koçluk tarih boyunca kullanılan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu deyim ilk kez 1830'da İngiliz Üniversite öğrencilerinin, akademik kariyerlerinde onları başarıya taşıyan özel öğretmenler için kullanmaya başlaması anlamlıdır. Bugün geldiğimiz noktada koçluk yaklaşımının kullanıldığı alanlarda yarattığı olumlu etkinin gerçekliği açıktır. Öncelikle iş yaşamında; üst düzey yöneticilerin, yönetsel kademedeki çalışanların mutlaka koçlarla çalıştığını hatta artık kurum içinde koçluğun kurumsal bir yapı olarak benimsendiğini, kendi koçlarını yetiştiren şirketlerin varlığını ve elde ettikleri sonuçların pozitif etkilerini görmemek mümkün değil.

Geleceği tasarlamaya bugünden başlamak gerekir. 20 yıl öncesinden bugüne baktığımızda gördüğümüz farklılıklar bugün bulunduğumuz noktada 20 yıl sonrası tasarlamak için düşündüğümüz kadar yardımcı olamayacaktır. Çünkü artık geleceği planlamak için sadece bilgi sahibi olan değil aklını kullanabilen, sorgulayabilen, yorum yapabilen, tutkulu, dünyanın geçirdiği değişimi anlayabilecek enerjiye sahip, farklı bakan en önemlisi yeterince özgüven sahibi olup "ben bunu başarabilirim" diyen gençlere ihtiyaç vardır. İçinde bulunduğumuz çağ farklılıklar çağıdır ve "Farklı olduğumuzu nasıl anlarız?", "Ne istiyoruz?", "Biz kimiz?"; tüm bu soruların cevabını verebilecek nesil için bu soruların cevabını vermeyi öğretebilecek profesyonellere öncelikle eğitim alanında sahip olmak gerekliliği kaçınılmazdır. Bu noktadan hareketle bu çalışmada koçluk becerileri kullanılmasının sınıf-okul ortamında öğrencilerin akademik başarısına olan etkisi araştırılmıştır.

1. GİRİŞ

Geleceğimizin temellerinin bugünlerden atıldığı bir zamanda yaşıyoruz. Günümüzde yaşadığımız teknolojik gelişmeler ve değişimin hızı eğitim sistemlerini ve uygulamalarını dönüşüme zorlamaktadır. Eğitim toplumların gelişip ilerleyebilmesi ve onu oluşturan bireylerin sahip oldukları güç ve yeteneklerin ortaya çıkarılmasında çok önemli role sahip temel öğelerden biridir. Eğitim denince akla gelen sınıf, öğretmen ve öğrenci üçlüsünün geleneksel ilişkisi yeni bir sistemle tekrar programlanmalıdır.

Bilgi çağında genelde hem fikir olunan nokta , özgürleşen ve güçlenen insana verilen önemdir. Bir yandan yaratıcı, eleştiren, düşünen, sorgulayan, araştıran öte yandan öğrenmeyi öğrenen, bilgiyi yapılandırabilen, teknolojiye hakim ve kullanabilen topluma ve çevresine duyarlı bireyler, aslında eğitimin ve dolayısıyla öğretmen eğitiminin nasıl olması gerektiği konusunda ipucu vermektedir. 21. Yüzyıl bilim ve teknolojide yaşanan gelişmelere paralel olarak toplumsal yaşamda da birçok gelişmeyi beraberinde getirmiştir. Toplumsal sürekliliğin devamı için bilgiyi üreten, paylaşan, rekabet edebilen ve demokratik değerleri içselleştiren nitelikli insan gücünü zorunlu kılmıştır. Nitelikli insan yetiştirmek nitelikli bir eğitimi içermektedir. Nitelikli eğitim hiç şüphesiz nitelikli öğretmen ile mümkündür. Bu nedenle değişen ihtiyaçlar doğrultusunda öğretmenlik mesleği, önemi, yeterlilikleri ve rolleri her dönemde güncelliğini koruyan en temel eğitim konularıdır.

Eğitim sistemi, bilgi, teknoloji, dijital çağa uygun şekilde değişimden geçerken öğretmen varlığı da değişmektedir. Geleneksel öğretmen tanımı genç kuşakların ihtiyaç ve taleplerine cevap vermekten çok uzak kalmaktadır. Bilim ve teknolojideki gelişmelere uygun olan eğitim-öğretim yaklaşımlarına geçiş ise beraberinde yeni kavram ve uygulamalar getirmektedir. Son yıllarda hayatımıza giren “Koçluk” kavramı da bunlardan birisi olarak kendini göstermeye başlamıştır.

Modern eğitim anlayışı “öğretmek” yerine “birlikte öğrenmeyi” ve “öğrenen öğrenciler” yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Günümüzde hem yönetim hem de eğitim alanında “Koçluk” yetkinliklerine sahip olmak giderek daha çok önem kazanmaktadır. Bir süredir yönetim alanında kullanılan koçluk uygulamalarının yaygınlaşmasının yanında, eğitim alanında da öğretmenlerde daha çok “bin yıllık kürsüden amfiye ders anlatma” yaklaşımının yerine koçluk yaklaşımını benimsemeye başlamışlardır. Koçluk üzerine yapılan çalışmalar genellikle davranışsal bilimler ve psikoloji disiplini etrafında incelenmiş (Grant, 2005; Grant, 2006) bulunmakla beraber eğitim alanında yapılan akademik çalışmalarda mevcuttur.

Literatür araştırması yapıldığında eğitim alanında yapılan koçluk çalışmalarının eğitimin temel iki unsuru olan eğitimci ve öğrenci üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Yapılan yazın taramasında bilişsel koçluk yaklaşımının kavramsal temellerinin öğrenci ve öğretmen eğitimindeki yeri, akademik koçluk sistemi, meslektaş koçluğu, akran koçluğu başlıkları altında yapılan akademik çalışmaların varlığına rastlanmıştır. Alan yazında Akademik koçluk, Eğitim koçluğu ve Öğrenci koçluğu birbirinin yerine sıklıkla kullanılan kavramlardır. Çalışmalar öğrencilerin akademik başarılarına yönelik ise “Akademik Koçluk” kavramının kullanılması tercih edilmektedir. Akademik koçluk, öğrencilerin derslerdeki ve sınavlardaki başarılarını arttırmak için öğretmenler ile öğrencilerin birlikte gerçekleştirdiği bir takım çalışması olarak değerlendirilmiştir. Bilişsel Koçluğun, öğretmen eğitimlerinde özellikle düşünme becerilerinin kullanılmasında, bilişsel farkındalık becerilerinin öğretiminde kullanılan bir yaklaşım olduğu anlaşılmaktadır.

Bu çalışmada; koçluk becerilerinin kullanılmasının sınıf-okul ortamında öğrencilerin akademik başarısına olan etkisi araştırılmıştır.

2. GÜNÜMÜZDE EĞİTİM YAKLAŞIMI VE ÖĞRETMENİN EĞİTİMDE ÖNEMİ

Eğitim sisteminin Bilgi Toplumunun gereklerine uyum sağlayabilmesi için, amaçlarının çağın ihtiyaçlarına karşılık verecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Bilgi Toplumu'nda insanlar sürekli öğrenmek zorunda olup eğitim programlarının en belirleyici yanı "öğrenmenin sürekliliği" ilkesidir. Bundan dolayı okulun asıl işlevi çok şey öğrenmek değil, "kişinin öğrenme kapasitesini" geliştirmek olmalıdır. Bilgi Toplumu'na geçiş eğitim programlarının içerik süreçleri yeni yaklaşımlar gerektirmektedir. Eğitimciler çözüm üretebilmek için öncelikle Bilgi Toplumu'nda eğitilmiş insanın tanımını yeniden yapmak zorundadır. Bilgi Toplumu'nda öğrencilerin, "teknolojik değişikliklerle iç içe yaşamayı benimsemiş, değişikliklere direnmeyip onun gereklerini severek yerine getiren, yaratıcı zekası sonuna kadar açık, öğrenmekten hoşlanan bir yapıda" yetiştirilmesi gerekir. Okullar hem ders içerik ve sunumlarıyla hem organizasyon ve yönetimleriyle öğrencide özgür ve yaratıcı düşüncüyü geliştirmeyi amaçlamalıdır.

Öğrencileri bilgi çağında başarılı kılacak donanıma sahip kişiler olarak yetiştirmek temelde öğretmenin görevidir. Öğretmenin bu görevi başarı ile gerçekleştirecek kapasitede yetiştirilmesi ve mesleğini profesyonelce icra edebileceği koşulların sağlanması gerekir. Öğretmen yetiştirme programları bilginin doğasında ve eğitimin amacıyla meydana gelen değişimler doğrultusunda sürekli yeniden düzenlenmelidir.

Eğitim ve öğretime ilişkin yirmi yıl öncesinde depoladığı bilgilerle mesleğini devam ettiren öğretmenler, öğrencilerine 21. Yüzyılda bilgi depolamanın önemini kalmadığını, bilgiyi kullanma ve yeni bilgi üretme kapasitesi olmayanların başarılı olamayacağını anlatmakta güçlük çekecektir. Artık geleneksel öğretmen modeli yerine öğrencileri kendi kendine değer verebilen bireyler konumuna getiren öğretmenlere ihtiyaç vardır. Öğretmenleri etkin konuma getirecek ve gelişimlerine katkı sağlayacak uygulamalardan biri ise "Koçluk" uygulamalarıdır. Yapılan çalışmalarla okulda koçluk becerileri

kullanmanın öğrencilerin başarılarını arttırdığı ve koçluğun öğretmenlerin öğretim sürecindeki fonksiyonuna olumlu katkı sağladığı ortaya çıkmıştır.

3. KOÇLUK TANIMI

3.1 Kuramsal Temel

“Coaching” kelimesi, değerli malları bir noktadan başka bir noktaya taşımak için kullanılan ulaşım aracı anlamındadır. Kelime ilk olarak 1500’lü yıllarda karşımıza çıkmaktadır. 16. Yüzyılda yüksek kalitede at arabalarının yapıldığı Macaristan’ın bir köyünde kullanılan “Kocs” kelimesinden ortaya çıkmıştır. Bu kelimeyi ilk kez 1830’da İngiliz Üniversite öğrencileri, akademik kariyerinde onları başarıya taşıyan özel öğretmenler için kullanmaya başlamıştır. Sporda ilk kullanım 1861 tarihinde görülmektedir.1974 yılında W.T. Gallwey yazdığı “Tenisin İçindeki Oyun” adlı kitabında spor koçluğundan bahsetmiş, Werner Erhard ve sonrasında da Thomas Leonard’ın öğretiliğini yaptıkları bireysel koçluğa geçişle ilk adım atılmıştır. 1988’de Thomas Leonard finans dünyasında “Yaşamınızı Şekillendiren Yaşam” dediği yaşam planlama eğitimleri vermeye başlamıştır. Laura Withworth ve John Withmore’da koçluğun bazı temel kurallarını belirleyerek koçluk alanının oluşmasına büyük katkıda bulunmuşlardır. Modern anlamda koçluk, spor alanında 1970 yıllarında kullanılmaya başlanmış (Inner Game), günümüzdeki anlamında ilk kez 1985 yılında Dr. Dick Borrough tarafından kendi liderlik tarzını tanımlamak için kullanılmıştır. “Sigmund Freud, Henry Ford’a karşı” başlıklı makale 1988 yılında Forbes Dergisinde yayınlandığında koçluğun tanım olarak yerleşmesinin dönüm noktası olmuştur. Türkçe’ ye ise TRT’de 1980’lerde yayınlanan “Beyaz Gölge” isimli televizyon dizisi ile adım atmıştır.

4. TEMEL KOÇLUK BECERİLERİ

Bir koçun sahip olması gereken yetkinlikleri ICF temel yetkinlikleri baz alınarak üç grupta toplanabilir. Bunlar; kimlik yetkinlikleri, uygulama yetkinlikleri, sonuç yetkinlikleridir. Kimlik yetkinlikleri, koçun kimliğinde olması gereken bilgiden çok bilgeliğe dayanan ve kişinin kendisinden ayıramayacak özellikleridir. Gelişmesi zaman alır ve yıllara dayanan bir süreçtir. Kişinin tecrübesi ile bu özelliklerdeki yetkinliği artar. Kimlik yetkinlikleri; koçun varlığı (Presence), ahlaki kurallar ve mesleki standartlar, aktif dinleme, güçlü sorular sorma, direkt iletişimidir. Uygulama yetkinlikleri, koçluk içerisinde uygulanması zorunlu olan aşamalardır. Bu aşamalar koçluğun hedef odaklı olmasını ve gelişimi arttırmasını sağlar. Bu özellik olmadan koçun varlığından söz edilemez. Bunlar kişinin bir parçası olmaktan çok, uygulamanın bir parçalarıdır. Uygulama yetkinlikleri; koçluk anlaşmasını oluşturmak, planlama ve hedef koymaktır. Sonuç yetkinlikleri, kimlik ve uygulama yetkinliklerinin ustaca kullanımı sonucu oluşur. Sonuç yetkinlikleri; müşteri ile güven ve samimiyeti oluşturmak, farkındalık yaratma, hareketleri tasarlama, gelişimi ve sorumluluğu yönetmedir. Bir koçun ya da koç gibi düşünmek isteyen bir koç adayının, sahip olması gereken diğer önemli özellikleri; sezgi ve meraktır. Bunlarla birlikte gerçek bir koçluk görüşmesinin yapılabilmesi için koçun, anlaşma, farkındalık yaratma, güçlü sorular sorma, hedef koyma, sonuca ulaşma aşamalarında vasıflı bir koç olması gerekmektedir. Bunun yanında koç güven sağlamalı, an da olmalı, gerektiğinde direkt ifadeler kullanmalı, planlama yapmalı, danışanın hedef belirleyebilmesini sağlamalı, danışan ile birlikte hareketleri tasarlamalıdır.

4.1 Temel Koçluk Becerileri ve Okul Ortamında Etkili İletişim

Koçluk becerilerinin her durumda tam olarak işleyebilmesi ve sürecin istenilen sonuca ulaşması doğru becerileri, kişisel özellikleri ve yaklaşımları kullanmayı gerektirir. Koçluk iki yönlü bir süreçtir. Danışanın koça, koçun da danışana güvenmesi ve inanması

gerekir. Eğer danışan koçluğu kabul etmek ve uygulamak konusunda olumlu ve istekli değilse hiçbir gerçek ilerleme kaydedilemez. Bunun için iyi bir koç iletişim kurma becerisine sahip olmalıdır. Etkili iletişim becerisine sahip bir koçun geliştirmesi gereken temel beceriler; beden dili, dinleme, soru sormadır. Yardımcı beceriler geri bildirim, oturumu idare etme, hedef belirlemek ve bu hedeflere ulaşmaktır. Motive edici nitelikler; övgü ve onaylama, uyumluluk sağlama, güven sağlama, yargılayıcı olamama, samimi olma ve meydan okuma, danışanın ajandası üzerinde çalışma, teşvik etme ve destekleme, gelecekteki fırsatlara odaklanma, asıl konuya gelme, gözlem becerileri, objektiflik olarak sıralanabilir. İletişim becerine sahip olan bir öğretmen, sözel ve bedensel dilini etkili bir biçimde kullanılabilen ve öğrencilerinde sözel, bedensel dilini anlayabilen öğretmendir. Mebrabian'a göre iletişimimizin %55'ni sözsüz, %38'ni ses tonu, %7'ni sözlü iletişim oluşturur (Sola Unitas; Modül 1, 2016). Öğretmenler ile öğrenciler arasındaki iletişimin rolü ve işlevi hem öğrencilerin akademik başarısı hem de onların derslere devam etme motivasyonu üzerinde çok önemli bir etkiye sahiptir.

İletişim, düşünce ve görüşlerin sözlü veya sözlü olmayan yollarla karşılıklı alışverişi ve bizim başkalarını başkalarının da bizi anlama süreci olarak tanımlanmaktadır. İletişim yazma ve konuşmanın dışında birçok yolla yapılır. Jest ve mimikler, vücut duruşu, göz teması gibi sözlü olmayan yollar bir iletişim yoludur. Başarılı bir iletişimin temel koşullarını; Dinleme (etkin dinleme, empati kurarak dinleme, açıklıkla dinleme, Farkında olarak dinleme), kendini açma, ifade etme olarak sıralayabiliriz.

Konuşmaları zorlayan, yüzeysel kılan, etkili dinleme ve iletişimi engelleyen faktörler ;

1.Öğüt vermek, çözümler getirmek, yönlendirmek.

Örn: "Şöyle yap, böyle yapma....", " Bu şekilde hareket etmemelisin"

2. Yargılamak, eleştirmek, ad takmak.

Örn: " zaten hep kolayca kaçıyorsun", "Şikayetden başka bir şey bilmiyorsun"

3. soru sormak, araştırmak, incelemek.

Örn: "Neden?.....Sen ona ne yaptın?", "O sana ne dedi?....."

4. Teşhis, tanı koymak.

Örn: "neden böyle yaptığını aslında biliyorum."

5. Teselli etmek, konuyu değiştirmek.

Örn: "Aldırma, boşver...", "Başka şeyden konuşalım..." (Megep, 2008)

olmak üzere bunlarla beraber yararsız iletiler aşağıdaki gibidir.

1. Çözüm iletileri

a) Emir ve yönlendirme: "Telefonu kapat ve masama koy!"

b) Uyarmak, gözdağı vermek: "Telefonunu kapatmazsan elinden alırım."

c) Ahlâk dersi vermek: "Bir lise öğrencisi derste ne yapılıp yapılmayacağını bilir."

d) Öğretmek, mantık yürütmek: "Telefon dikkat dağıtmak için icat edilmedi."

e) Öğüt vermek, çözüm bulmak: "Böyle davranmaya hakkın yok, bence o telefonu kaldırmalısın."

Çözüm iletileri öğretmenin gereksinimlerini yansıtmadığı için öğrencide olumsuz etki bırakmaktan öte gidemez. "Sınıfta otorite benim, benim dediğim olur" iletileri içerir.

2. Bastırıcı iletiler

a) Yargılamak, eleştirmek, suçlamak: "Her derste sorun yaratmasan olmaz sanki."

b) Alay etmek, ad takmak: "Okulun palyaçosu musun?"

c) Yorumlamak, tanı koymak: "Dikkat çekmek için yapıyorsun."

d) Övmek, olumlu değerlendirme yapmak: "Bu yaptığın senin gibi akıllı bir öğrenciyle bağdaşmıyor."

e) Güven sağlamak, desteklemek, duygularını paylaşmak: "Anladım, aldığın mesaj şu an seni dersten daha çok ilgilendiriyor, önemli olmalı."

f) Sınamak, sorguya çekmek: "İlgini bütünüyle derse vermedikçe dersi nasıl anlayacaksın?"

Bastırıcı iletiler de çözüm iletileri gibi sorun hakkında bilgi iletmediği ve öğrencide utanma ve yetersizlik duyguları yaratacağı için sorunu çözmeye katkıda bulunamaz. "Sorun öğretmenin kendisinde" iletisi içerir.

3. Dolaylı iletiler

Dolaylı iletiler alay etme, iğneleme ve utandırmayı amaçlar. Aynı örnek durumda: "Oyuncağınla evde oynarsın."

Daha az incitici olduğu kanısıyla kullanılan dolaylı iletiler diğer iletiler gibi doğrudan olmadığı için öğretmenin sinsi ve güvenilmez olduğu iletisine neden olur.

Sen diline karşılık etkili bir iletişimde kullanılan Ben dili yakınlaşmayı sağlar, suçluluk hissettirmez, savunmaya itmez, anlaşmazlıkları azaltarak konuşan kişiyi rahatlatır. Yararsız iletiler aynı zamanda kabul edilmezlik iletileridir. Bu iletiler kişiye yardımda etkisiz, hatta olumsuz etkiye sahiptir. Bu iletiler aynı zamanda sorunlu olmanın sorun olduğunu iletir. Sorunları olan bireylerle etkili iletişim kurmayı kolaylaştıran dört temel dinleme süreci vardır.

- Edilgen sessizlik; kabul etmeyi gösteren sözsüz bir iletidir. Daha fazla duygu, düşünce paylaşmayı sağlar. Karşıdakine konuşma ve kendini anlatma şansı tanır.

- Kabul edildiğini gösteren tepkiler; dikkatle dinlediğini göstermek için kullanılan baş sallamak, gülümsemek, kaş kaldırmak gibi jest ve mimiklerle “hı hı..”, “evet” gibi kısa sözlü belirtilerdir.
- Kapı arayıcılar ve konuşmaya çağrı; konuşmayı başlatmak, derinleştirmek ve daha çok konuşurmayı sağlamak için kullanılan tümcelerdir.

“Bu konuda konuşmak ister misin?”

“İlginç, devam etmek ister misin?”

“Yaa...anlıyorum, sonra?”

- Etkin dinleme; konuşanın duygularını anlamak, tanımlayabilmek, onlara zamanında yanıt vermek ve kendi sözcükleriyle tekrarlayarak konuşanın onayını almaktır. İlk üç aşamada konuşan dinlendiğini bilir ama anlaşılıp anlaşılmadığını bilmez. Etkin dinlemede konuşan yalnız olmadığını ve doğru olarak anlaşıldığını anlar. Etkin dinleyici olmak için konuşmaktan çok dinlemek, dikkati vermek, önyargısız olmak, ilgi ve sabır ile dinlemek, anlamak için dinlemek gerekir.

ÖRNEK 1:

Öğrenci: “Bu hoca bana gıcık oluyor. Derste beni azarlamak için fırsat kolluyor. Ne yapsam suç.”

Koç (Etkin dinleyici): “ Seni sevmediğimi hissediyorsun, nasıl davranacağını bilemiyorsun?”

ÖRNEK 2:

Öğrenci: “ Bugün size korkarak geldim. Sizden önceki öğretmenim yaptığı bir çalışmada yazdıklarınız gizli kalacak dediği halde yazdıklarımızı ailelerimize anlattı. Bu nedenle ailemle ilişkilerim bozuldu. Şu an sizle konuşmakta karasızım.”

Koç (Etkili dinleyici): “Öğretmenin davranışından dolayı güvenin sarsıldı. Aynı şeylerin tekrar başına gelmesinden korkuyorsun.”

Öğrenci: “Evet korkuyorum. Ama şu anda da çok sıkıntım var. Anlatmak istiyorum.”

Koç (etkin dinleyici): “ Kendini bunalmış hissediyorsun, güvenecek birine ihtiyaç duyuyorsun.”

Etkin dinleme gerçekleşirken, konuşan kişinin konuşmasında yer alan anahtar sözcüklerin tekrarlanması ile kişi konuşmaya teşvik edilir. Sorulan sorular gelişmiş güzel olmamalıdır. İyi soru sormak bir iletişim becerisidir. Yargılayıcı, hesap sorucu ve savunmaya geçirici bir izlenim yarattığı için “Neden”, “Niçin” soru sözcükleri yerine “Ne”, “Nasıl” sözcükleri kullanılmaktadır. Ayrıca konuşmanın devam etmesi için soruların açık uçlu ve spesifik olması gerekir. Yanıtlar her zaman olumlu ve

cesaretlendirici bir tonda kabul edilmelidir. İhtiyaç olduğu hissedilirse daha fazla bilgi istenmelidir. “Hepsi bu mu?” gibi soru cümleleri ile danışan teşvik edilmelidir. Danışanın kendi durumu üzerine daha fazla düşünmesinin önemi açıktır. “Yaptığın işin gelişmeye başladığını nasıl fark ettin?” v.b. gibi sorularla bu önem gösterilir.

Sonuç olarak; öğretimin etkili olmasında iletişim başat rolü oynamaktadır. Bunun için öğretmenin anahtar koçluk becerilerini etkili bir şekilde kullanmalı ve bunun için kendini geliştirmelidir (stayin-project.eu, N45 İletişim El Kitabı).

5. EĞİTİMDE KOÇLUK SÜRECİ VE UYGULAMALARI

Koçluk yaklaşık üç yüzyıldan bu yana geniş şekilde kullanılan bir kavramdır. Öncelikle öğretim ve özel eğitim alanında kişinin bilgi ve becerilerini daha yüksek bir düzeye taşımak anlamında kullanılmıştır (Parsloe, 2009). İlk nesil koçlar diğerlerine nasihatte bulunan ve onları yönlendiren uzman kişiler olarak görülmüştür. İkinci nesil koçlar, literatürde oldukça yoğun bir şekilde incelenmiş olan spor koçlarıdır. Üçüncü nesil koçlar ise gelişmeye yönelik koçlardır. Bu koçlar farklı düzeylerde öğrenmeyi kolaylaştıranlardır (Brockbank, 2006). Koçluk kavramı 20. Yüzyılda spor ve performans alanında kullanılırken 21. Yüzyılda ise dinamik ve genişleyen iş alanında ve toplumsal faaliyetler alanında çok geniş bir şekilde kullanılmaktadır (Parsloe, 2009)

Koç kişiye, özel gelişim yolculuğunda belirlediği amaçlar doğrultusunda harekete geçmesine yol arkadaşlığı yapan profesyonel rehber (Köktürk, 2006), bir insanın potansiyel performansını maksimum seviyeye çıkaran (Whitmore, 2003) kişi olarak tanımlanır. Hawkins (2008)' e göre koç, hedeflere ulaşmak, problem çözmek, öğrenmek

ve geliştirmek için yardım etmeye çalışan ortak ve bir problemin çözümünü kolaylaştıran kişidir.

Bulunduğumuz ağda hızla gelişen teknoloji değişimi de beraberinde getirmiştir. Değişime ayak uydurabilmek eğitimde bireyi bağımsız öğreten durumuna getiren öğretmenlerle mümkündür. Yeni nesil öğretmen anlayışının gerekliliği kaçınılmazdır. Aynı zamanda sadece eğitimi veren öğretmenin değil eğitimin verildiği ortamın fiziki ve idari şartlarının da çağa uygunluğunun önemi ortadadır. Bu atmosferde eğitimin her açıdan kurgulanıp yaşatıldığı okul ortamında yeni yaklaşımların kullanılması bir gerekliliktir. Öğretmen, idareci ve öğrenci ilişkileri dinamiğinde bakıldığında, ilişkilerin öğrencinin akademik başarisına etkisinin önemi büyüktür. Eğitim ortamına etki eden dinamikler açısından değerlendirme yapıldığında verimlilik ve performans arttırmak düzeyinde koçluk becerilerini kullanan çalışanların varlığı kaçınılmaz olmuştur.

Yurt içi ve yurt dışında yapılan araştırmalardan görölmüştür ki, eğitim son yıllarda koçluk becerilerinin kullanıldığı önemli alanlardan biridir. Bu araştırmalarda koçluğun eğitimin kalitesine olan etkisi birçok açıdan çalışılmış, alan yazında öğretmenler, öğrenciler, öğretmen adayları, okul yöneticileri üzerinden yapılan araştırmaların varlığına rastlanmıştır.

5.1 Koçluk Süreci ve Koç Öğretmen

Bir koçluk seansında sürecin tam olarak işleyebilmesi, seansın istenilen sonuca ulaşması koçluk yapan kişinin temel koçluk becerilerini kullanabilmesinde ki yetkinliği ile mümkündür. Buna koçluk sanatı denebilir.

Uyum sağlama ve ilişki kurma becerisi bütün koçluk görüşmelerinde başlangıç için en önemli aşamadır. Koç ve danışanı arasındaki kurulması istenen güven ve samimiyet uyum sağlamayla gerçekleşir. Danışanın kendini seans boyunca rahat ve güvende hissetmesi önemlidir. Çünkü koçluk güven esasına göre çalışır. Uyumun anahtar öğesi ayak uydurma, eşleşme ve yansıtmadır ki bunun en iyi yollarından birisi

kişiyile ortak fizyoloji yaratmaktır. Uyum oluşturmak için eşleşme ve yansıtma yapılacak önemli noktalar; duruş, el hareketleri, ses tonu, ses yüksekliği, ses temposu sayılabilir. Birbiri ile uyum sağlayan iki kişi arasında son derece yakın benzerlikler vardır. Bu benzerlikler; fiziksel görünüm (kıyafetler), beden dili (duruş), sesi (ses kalitesi), kullandığı dil (kelimeler, cümleler, sözcükler), değer ve inançlarıdır. Başarılı bir uyumlanmada eşleşme ve yansıtma tekniklerini kullanarak karşımızdaki kişinin bilinç dışı düzeyde kendisini rahat hissetmesini sağlar aramızda algılanan farklılıkları en aza indirebiliriz.

Çevremizde kurduğumuz iletişim bazı insanlarla çok derinken bazıları ile yüzeysel olabilir. Hiçbir şey yapmama bile bir iletişim biçimidir çünkü bir şey söylemek kadar, hareket etmemek ya da susmak da bir davranıştır ve anlamlı bir mesaj oluşturur. Sözlü ve sözsüz mesajlar iletişimde kullanılan iki yapıdır. Yüz ifadesi gibi sözsüz mesajlar, gramer kurallarına göre oluşturulmaz ve mantıksal analizleri yoktur. İçerik iletişimde sözlü mesajlar etkili iken, ilişkiyle ilgili tutum ve tercihlerin anlatımında ise sözsüz mesajlar en etkili olur. Tüm iletişim etkinliklerinin hem içerik hem de ilişki olmak üzere iki düzeyi vardır. İletişim, sürekli bir mesaj alış verişidir. Her iletişim etkileşimi, benzerlik ya da farklılığa dayanarak eşit veya eşit olmayan olmak üzere iki türdür; kişiler birbirlerini denk görürlerse, eşit ilişki içinde olurlar aksi durumda eşit olmayan ilişki içindedirler. Koç iletişimin mevcut dinamiklerine dikkat ederek ilişkinin sürekliliğini sağlar.

Etkili dinleme becerisi koçun danışanla ilişkisinin kalitesini belirleyen diğer aşamadır. Her koç diğer insanlardan farklı, daha yargısız ve etkin dinler. İyi bir koç dinlerken söylenmeyenleri fark ederek, söylenenlerin de ötesine gider. Ses tonundaki farklılıkları, yüz ifadesindeki duygu durumu değişimlerini anlar.

Koçluğa başlamadan önce bir koçun geliştirmesi gereken becerilerden birisi de aktif dinlemedir. Aktif dinlemenin en belirgin özelliği, bilinçli bir şekilde sürekli olarak geri bildirimde bulunulmasıdır. Aktif dinlemede, dinleyen, konuşanın söylediklerini

açarak geri verir ve böylece konuşan, dinleyen ne anladığını öğrenir. Geri bildirim ile bir kimseyle konuşurken onun demek istediği ile bizim anladığımızın aynı olup olmadığını kontrol etmiş oluruz. Etkin dinleme yapmayı zorlaştıran faktörleri; konuşan kişiye karşı ön yargı, konuyu yeterince ilginç bulmamak, düşünce hızımızın konuşanın hızından daha yüksek olması, konuşmacıda ya da konuda hata aramak, zihindeki karmaşa nedeniyle odaklanamamak, karşımızdaki konuşurken ona vereceğimiz cevabı düşünmek, başak bir düşüncede olmak olarak sıralayabiliriz. Etkin bir dinlemede danışanı duyma, bilgiyi anlama, duyguları anlama, aynı fikirde olunmasa bile olayları başkalarının bakış açısıyla görmeye çalışma durumları vardır. Seans sırasında koç danışanın söylediklerini hatta söylemediklerini tüm derinliği ile anlamaya çalışır. Bununla birlikte, empatik dinlemeyi bilen ve uygulayan bir koç, karşısındaki ile iletişim kurmada en önemli basamağı başarıyla çıkmış demektir. Çünkü bir başkasını empati ile dinlediğimiz zaman, o kişiye psikolojik oksijen verme olanağı tanınır ki bu yaşamsal ihtiyaç yaşamın her alanında iletişimi etkiler. Koçluk ilişkisinin etkin bir şekilde çalışması için koç öğrencinin mesajlarını yakalama ve anlamaya yönelik gerçek dinlemeyi gerçekleştirmelidir. Aktif dinleme öğrenciye yardımcı olarak, problem veya fırsatı anlama özelliğini geliştirerek değer katmaya çalışır. Koç aktif dinlemede bütün bilgilere açıktır. Öğrenciyi yönlendirmekten çok onu takip etmekte ve söylenileni yansıtma yolunu tercih etmektedir. Örnek olarak;

“Ben şunu anlıyorum (öğrencinin söylediği anahtar kavramları taşıyan ancak sizin yeniden ifade ettiğiniz, öğrenciyi tekrarlayan değil) Doğru mu?”.

Aktif dinlemede sözlü ve sözlü olmayan, olgusal ve duygusal bütün bilgiler öğrencinin perspektifini anlamak amacıyla elde edilmeye çalışılır (Connor, 2007).

Öğrencilerin söylediklerini yeniden ifade etme iki yönden anlamlıdır. İlk olarak öğrenciler tarafından konuşmalarının gerçekten dinlendiğini ve çabalarının dikkate alındığını gösterir. İkinci olarak öğrencilerin, öğretmenlerinin kendilerini doğru anlayıp anlamadığını görmelerini ve yanlış anlaşılmalarda varsa düzeltilmesini sağlar (Stix, 2006).

Bu aşama şöyle bir ifade kullanılabilir: “Eğer seni doğru bir şekilde anladıysam, bu işin senin diğer planlarınla nasıl bir ilişkisi olduğunu görüşmek istiyorsun”. Burada ses tonu önemlidir. Eleştiren, ilgisiz veya kabul eden bir ton faydalı değildir. Yansıtma süreci öğrencinin söylediğini aynen tekrar etmek değildir ancak kullandığı anahtar kelimeleri tam olarak içeren bir oluşturulmalıdır (Brockbanck, 2006).

Soru, en eski öğrenme-öğretme araçlarından biridir. Sokrat’ın (M.Ö. 470-399) öğrencilerini, onlara bildiklerini anlatmak yerine, düşündürücü sorular yönelterek eğittiği bilinmektedir. Günümüzde, soru sorma, etkili öğretim için gerekli en etkili ve önemli beceriler içinde yer almaktadır. Soru, aktif öğrenme uygulamalarının vazgeçilmez araçlarından biridir. Bunun nedeni; sorunun uygun biçimde sorulması koşuluyla sağlayabileceği olumlu etkilerin yanı sıra, öğrenciyi zihinsel olarak aktifleştirmesi, aktif öğrenmeyi ve aktif düşünmeyi teşvik ediyor olmasıdır. Dikkat edilirse bu durum, aktif öğrenmenin en önemli iki şartından birinin, karmaşık zihinsel süreçlerin kullanımının yerine getirilmesi demektir.

Öğrencilere sorulan sorular ve kullanılan ifadeler pozitif yoldan oluşturulmalıdır. Yönetilen sorular basit sorular olabileceği gibi araştırma soruları da olabilir. Basit sorular öğrencilere bireysel yaklaşım için uygunken araştırma soruları bütün sınıfa açık ve daha derinlikli farklı cevaplar oluşturulmasına yönelik olarak kullanılabilir. Sorular açıklık, kesinlik, mantık, ilgi, doğruluk, önem, derinlik, ve dürüstlük açısından değerlendirmeye tabi tutulur (Stix, 2006).

5.2 Eğitimde Koçluk Süreci Modeli

Koçluk süreci, Stix (2006)’e göre okul ortamında, sınıflarda grup veya bireysel çalışma için aşağıdaki şekilde beş aşamada incelenebilir.

Amaca odaklanmaya yardımcı olma: Öğretmen koçluk sanatı öğrencide farkındalık oluşturma ve onun dikkatine odaklanmayı gerekli kılar. Öğrenciler amaçları kendileri belirlediklerinde bu amaçları sahiplenmektedirler. Öğrenciler daha fazla bilgiyi kendileri açığa çıkardıkça görevlerini başarmak için daha dikkatli olacaklardır. Amaçlar daha spesifik bir şekilde belirlendiğinde öğrenciler daha iyi kavramaktadırlar. Bu aşamada sorulabilecek sorulara bazı örnekler:

“ Grubunuzun ilgi duyduğu amaçlar nelerdir?”

“Çözüm için odaklandığınız hangi problem sizi daha çok etkiliyor?”

“Amaçlarınız hangi yönlerden görevlerinize ilişkin beklentileri karşılamayacaktır?”

“En acil şekilde değiştirmek istediğiniz nedir?”

Seçenekler oluşturulmasına yardımcı olma: Koç öğretmenler dersi öğrencilere empoze etmekten çok grubun kendi tercihlerini kendilerinin belirlemesine yardımcı olmalıdır. Grup bocaladığında koç, mevcut olan seçenekleri daha iyi anlamaya yönelik olarak rehberlik etmeli, doğrudan çözüm geliştirmemelidir. Öğrenci önündeki seçeneklerin tamamını kullandığında öğretmen yardım isteyip istemediğini sormalıdır. Bu aşamada sorulabilecek sorulara bazı örnekler:

“Listelediğiniz kaynaklardan bazıları kütüphanede bulunmayabilir. Onları nereden elde edebileceğinizi düşünüyorsunuz?”

“Gereksinme duyduğunuz kaynakları elde etmek için müzeye, ya da halk kütüphanesine gitmek sizin için rahat mı?”

“Hepsini tercih edemeyeceğiniz durumlarda hangisini daha çok tercih ederdiniz?” .

Plan oluşturma ve uygulanmasına yardımcı olma: Öğrenci önemine uygun bir şekilde görev listesi oluşturunca, mantıklı bir plan oluşturulabilir. Plan sahibi olmak öğrencinin

kaygı düzeyini azaltır, çünkü onlara mantıksal bir çerçeve içinde çalışma imkanı tanır. Bu aşamada sorulabilecek sorulara bazı örnekler:

“Grubunuzun yapmaya gereksinim duyduğu şeyler nelerdir? Zaman planınız nedir?”

“Amacınızı gerçekleştirmek için her birinizin yapması gerekenler nelerdir?”

“İhtiyaç duyduğunuz materyaller nelerdir? “

“Gerek olursa destek için kiminle iletişim kurulacak?”

Engellerin kaldırılmasına yardımcı olma: Bu noktada koç belirli engelleri ifade edebilir ve bunlara hazırlık için düşünmelerini sağlayabilir. Bu aşamada sorulabilecek sorulara bazı örnekler: “Beklediğiniz engeller ne?”

“Engellerden kaçınmak için nelere gereksinim duyuyorsunuz? Tartışılması gereken konular nelerdir?”

“Kendinizi başkalarının yerine koyarak, onun perspektifinden karşılaştığı güçlüğü çözmeye çalışıyor musunuz?”

“Yardım isterken nazik misiniz?”

“Problemi kendiniz çözmek için mi yardım istiyorsunuz yoksa başkasından sizin probleminizi çözmesini mi istiyorsunuz?”

Başarılarına ilişkin farkındalık oluşturmaya yardımcı olma: Bu aşamanın amacı koç öğretmenin sorular yönelterek öğrencinin aktivite öncesi ile sonrasını karşılaştırmasını sağlaması ve daha çok öz farkındalık oluşturmaktır. Bu aşamada sorulabilecek sorulara bazı örnekler:

“Başardıklarınız başarmak istediklerinizin ne kadarı oldu?”

“Daha etkili çalışmak için ne yapabiliydiniz?”

“Birlikte çalışmayı ne düzeyde başarabildiniz?”

“Hangi noktalarda daha çok desteğe ihtiyaç duydunuz?”.

5.3 Öğrenci Koçluğu

Öğrenci koçluğu; öğrenim hayatının kalitesini ve sonrasında ulaşacağı beklenti ve hedefleri arttırmayı amaçlayan öğrenciler için hedef ve önceliklerini belirlerken, harekete geçme konusunda cesaret ve desteğe ihtiyacı olduğu durumlarda tercih ettiği bir yaklaşımdır. Koçluk öğrencinin hayatına yapılan bir müdahale değil öğrenciyi ulaşmak istediği noktaya ilerlerken yolda tutan bir süreçtir.

Koç, öğrencinin amaçlarını belirlemesinde ve ayrıca amacını gerçekleştirecek plan - yol haritasının yapılmasında kendisine destek sağlar. Planların uygulanması ve sonuca ulaşması için uygun sistemler geliştirir. Öğrenci koçluğu, öğrenciler için çok önemli bir yol arkadaşlığıdır. Onu sonuca götürmek konusunda önemli bir misyon üstlenmektir. Öğrencilerin yaşadıkları genel sıkıntı, doğru ve gerekli adımları atamamak, hedef belirleyememiş olmaktır. Bu nedenle motivasyon sorunlarını yaşamak, harekete geçmemek, kararlılığı sürdürmemek davranışları görülmektedir. Bu noktada koçun yapması gereken, öğrencinin kendini tanımasına, güçlü ve zayıf yönlerini keşfetmesine yardımcı olmaktır. Öğrenci ihtiyacı olan tüm bilgilere ulaşmayı, bulunduğu noktayı ancak hayatın bütün yönlerini öğrenerek tespit edebilir. Bu sayede öğrenci nereye, nasıl, ne kadar sürede varacağını bilmenin özgüveni içerisinde yol alır. Öğrenci koçluğu öğrencilerin performanslarını maksimize etmeyi amaçlar. Öğrencinin düzen içinde kendi kişilik özelliklerine uygun etkin öğrenme metotlarını kullanması, düzenli çalışma alışkanlıklarını kazanması, hedef belirlemesi ve motivasyonunu yüksek tutması

önemlidir. Kendini, sınırlayıcı bir takım düşünce ve duygulardan da kurtarması gerekmektedir.

5.4 Meslektaş Koçluğu

Meslektaş koçluğu öncelikle orta ve üst düzey yöneticileri yetiştirmek için geliştirilmiştir. Meslektaş koçluğu, öğretmenlerin mesleğe başlamadan önce öğretmenlik yeteneklerini geliştirirken veya öğretim metot, strateji, yöntem ve tekniklerin herhangi birinde uzmanlaşırken birbirlerine yardım etmesi temeline dayanan mesleki gelişim modeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Meslektaş koçluğunun, hizmet öncesi ve hizmet içinde öğretmenlerin mesleki açıdan gelişimini, işbirliğini, bilgi ve paylaşımı arttırdığı eğitimsel liderliği ve problem çözme becerisini geliştirdiği gibi öğrencilerin eğitim kalitesini ve başarısını da yükselttiği görülmektedir. Bu aynı zamanda okulların ve okul yönetiminin başarısı anlamına gelmektedir. Eğitim alanında Joyce ve Showers (1980)' in yaptığı çalışmalar meslektaş koçluğu ile ilgili yapılan ilk çalışmalar olarak gösterilmektedir. Meslektaş koçluğu, yeni ve genel öğretim becerilerinin uygulamasını paylaşarak, öğretmenin mesleki gelişimini sağlamanın yanında, öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırmak ve okul kültürünü geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmalar meslektaş koçluğunun, öğretmenlerin gelişimin, sağlamada, öğrenmeyi kolaylaştırmada, sınıf içinde yeni beceri ve stratejilerin uygulanmasında, öğretmene yardımda ve meslektaşlar arası işbirliği duygusunun geliştirilmesinde önemli bir yerinin olduğunu göstermektedir. Bazı eğitimciler Meslektaş koçluğunun psikolojik yıpranmayı ve toplumdaki soyutlanmayı azalttığını ve okul içindeki iletişimi, güveni ve dayanışmayı arttırdığını belirtmişlerdir.

5.5 Bilişsel Koçluk

Bilişsel koçluk, bilişsel farkındalığın gücünü ve bağımsız öğrenmeyi güçlendirmedeki rolünü kabul eden bir kavramdır. Costa ve Garmston (2005), bilişsel koçluğu kendinin ve başkalarının düşüncelerini ve problem çözme kapasitelerini şekillendirmeye ya da yeniden biçimlendirmeye yardım eden düşünme yolları veya stratejiler dizisi olarak tanımlanmaktadır. Bilişsel koç bireyin düşüncesiyle kendi arasında bir arabulucu gibi görev üstlenmektedir.

Bilişsel koçluk en çok öğretmenlerin öğrenmesinde ve mesleki gelişiminde kullanılmaktadır. Bilişsel koçlar arabulucu gibi hareket edip planlama, düşünme ve problem çözüme fikirler aracılığı ile çalışmada koçluk edilen kişiye yardım etmek için soru sorma stratejilerini kullanırlar. Bilişsel koçluk öğrenci ve öğretmenlerde bilişsel farkındalık becerilerini oluşturmaya çalışırken, fiziksel ve sözel uyum geliştirerek güven inşa etme, iletişimde daha fazla hassasiyet geliştirme, etki ve öz farkındalığı arttırarak bağımsızlık ve grup bilinci geliştirme, çeşitli öğrenme stilleriyle uyumlu koçluk iletişimlerini uygulama, başkalarıyla etkili bir şekilde planlama yapma, yansıtma ve problem çözme gibi unsurları öğrenecekleri bir altyapı sunar.

Öğrencileri kendi kendine değer veren bir konuma getirmekte öğretmenlere çok iş düşmektedir. Bu nedenledir ki Bilişsel koçluk görevini üstlenen öğretmenler öğrencilerle kurdukları güvene, karşılıklı bağlılığa ve sevgiye dayalı bir ilişkiyle öğrencileri kendi kendine değer veren bir konuma getirebilirler. Alan yazında yapılan araştırmalar incelendiğinde bilişsel farkındalık stratejilerinin bilişsel koçluğa dayalı öğretiminin öğrencilerin başarılarını arttırdığı ve öğretmenlere yapılan bilişsel koçluğun ise, öğretmenin öğretim sürecindeki fonksiyonuna olumlu katkı sağladığı ortaya çıkmıştır.

6. LİTERATÜR TARAMASI

6.1 Konu Üzerinde Yapılmış Araştırmalar ve Anket Çalışmaları Örneklerinin Tartışılması

Literatür taraması yapıldığında alan yazında koçluk kavramının eğitim alanındaki varlığına ilişkin yapılan araştırma örnekleri şu şekilde özetlenebilir.

Ö. Demir ve A. Doğanay 'ın 2009 tarihinde yayınlanan çalışmaları "Öğretmen Eğitiminde Bilişsel Koçluk Yaklaşımı", bilişsel koçluğun, bilişsel farkındalık becerilerinin kazandırılmasında nasıl kullanıldığı ve öğretmen eğitiminde bilişsel koçluk stratejisinin adımlarından nasıl yararlanılacağına açıklandığı kurumsal anlamda bir çalışmadır. Bu çalışmada yapılan alan taramasında, yurt dışında yapılan birçok araştırmada da öğretmenlerde düşünme ve bilişsel farkındalık becerilerinin oluşturulmasında bilişsel koçluğun etkin bir strateji olarak kullanıldığı görülmüştür. Yapılan araştırmalar bilişsel koçluk becerilerini derslerinde kullanan öğretmenlerin öğrencilerin başarısında önemli etkiye sahip olduğunu ve böylece bilişsel koçluk becerilerini kullanan öğrencilerin daha başarılı olduğunu göstermiştir. Diğer taraftan bilişsel koçluk sürecine katılan öğretmenlerin ve aday öğretmenlerin öğretim ve öğrenme stratejilerini derslerinde daha etkili kullandıklarını da yapılan araştırmalardan görmek mümkündür. Bilişsel koçluk yaklaşımı öğretmen ve öğrencilerin farkındalık becerilerinin gelişiminde yararlı bir araç olarak kullanılabilir.

Yaptığı çalışmalarla Foster'da (1989) öğretmenlerin düşünsel süreçlerinin gelişmesinde daha fazla bilişsel koçluk döngüsüne katılmalarının büyük payı olduğunu bulmuştur. Burk, Ford, Guffy ve Mann' da (1996) yaptıkları çalışmalarında bilişsel koçluk eğitimi almış öğretmenlerin öğrencilerin öğrenme ve ihtiyaçlarıyla daha çok ilgilenirken, böyle bir eğitim almamış öğretmenlerin kendi performanslarıyla daha ilgili olduklarını göstermişlerdir. Garmston, Linder ve Whiteaker (1993) bilişsel koçluk üzerine düşünceler adlı nitel araştırmalarında, iki farklı öğretim stiline sahip olan öğretmenlere bilişsel koçluk

yapıp bu uygulamanın etkililiğini değerlendirmişlerdir. Öğretme stillerindeki farklılıklara rağmen bilişsel koçluk iki öğretime de işe yaramıştır. Çalışmada bilişsel koçluk uygulanan öğretmenlerin kendi güçlerini keşfettikleri, beyinlerinin daha az kullanılan taraflarını kullandıkları, öğrencilerin ihtiyaçlarının daha çok farkında olup, uygulamaların altında yatan düşünceleri keşfederek farklı öğretim stilleri arasında rahatlıkla köprü kurabildikleri sonucu bulunmuştur.

Aldrich (2005) bilişsel koçluğun online ortamda uygulanması adında tez yazmıştır. Bu çoklu durum-tabanlı çalışmanın amacı, kaliteli bilişsel koçluk uygulanabilirliği ve bu çabanın başarısına en çok olanak sağlayan ortamın özelliklerine karar vermektir. Tezin amacına yönelik, aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Online bir ortamda bilişsel koçluğu destekleyen gerekli koşullar oluşturulabilir mi?

Online bilişsel koçluk konuşmalarının kalitesi nedir?

Online ortamların hangi özellikleri bilişsel koçluk uygulamasını artırır ya da engeller?

Araştırmanın sonuçları, kaliteli bilişsel koçluğun online bir ortamda uygulanabilir olduğu önerisini desteklemiştir. Katılımcılar online uygulamanın bilişsel koçluğun jest kullanma ve teknik yardımı gibi faktörleri arttırdığını vurgulamışlardır. Araştırmada etkili koçluk uygulamasının, hem katılımcının devam ettiği seans hem de gönderilen mesaj sayısı ile ilgili olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmada yansıtıcı verinin çokluğu durumunda, online ortamda yapılan bilişsel koçluğun olumlu etkisine değinilmiştir (Aldrich, 2005).

K.Karabacak'ın 2010 tarihinde yayınlanan çalışması, akademik koçluğun öğrencilerin derslerdeki ve sınavlardaki başarılarına olan etkisini belirlemeye yönelik olarak yapılan deneysel bir araştırmadır. Çalışma sadece öğrencilerin akademik başarılarına yönelik olması nedeni ile akademik koçluğu ön plana çıkardığı için "akademik koçluk" kavramı kullanılmıştır.

Araştırmanın problemi “Akademik koçluk sistemi, ilköğretim okulunda öğrenim gören öğrencilerin akademik başarısını etkilemekte midir?” şeklinde tanımlanmıştır.

Araştırmanın iki alt problemi;

- Akademik koçluk uygulanan öğrencilerin, uygulamadan önceki ve uygulamadan sonraki Seviye Belirleme Sınav puanları arasında:

Anlamlı bir fark var mıdır?

Anlamlı bir fark var ise hangi yöndedir?

- Akademik koçluk uygulanan öğrencinin, uygulamadan önceki ve uygulamadan sonraki Yıl Sonu Başarı puanları arasında:

Anlamlı bir fark var mıdır?

Anlamlı bir fark var ise hangi yöndedir?

olarak seçilmiştir.

Birinci alt probleme ait bulgularda; öğrencilerin 2009 SBS ve 2010 SBS puanları arasında oldukça anlamlı bir farkın bulunduğunu ortaya koymaktadır. Her iki sınavdan almış oldukları (2009 SBS-2010 SBS) puanların ortalaması arasında “21,956” puanlık bir fark belirlenmiştir. Bulgular, öğrencilerin 2010 SBS puanlarında 2009 SBS puanlarına göre artış olduğu yönündedir.

İkinci alt probleme ait bulgularda öğrencilerin 2009 Yılsonu Başarı Puanları ile 2010 Yılsonu Başarı Puanları arasında oldukça anlamlı bir farkın bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin akademik koçluk uygulanmadan önceki 2008-2009 eğitim-öğretim yılı sonunda Yılsonu başarı puanlarının ortalaması "90,482" iken, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında akademik koçluk uygulandıktan sonraki Yılsonu başarı puanlarının ortalaması "1,964" puan artmış ve "92,446" olmuştur.

Elde edilen bulgular, öğrencilere uygulanan akademik koçluğun öğrencilerin derslerdeki başarısını arttırdığını ortaya koymaktadır. Oysaki koçluk sisteminin uygulanmadığı, standartlar çerçevesinde devam eden eğitim-öğretim ortamlarında durum bu şekilde değildir. Araştırma bulgularına göre akademik koçluk uygulandıktan sonra öğrencilerin 2010 Yılsonu Başarı puanları, 2009 Yılsonu Başarı puanlarına göre artış göstermiştir. Öğrencilerin uygulama gerçekleştirilmeden önceki Seviye Belirleme Sınavı puanlarına göre, gerçekleştirdikten sonraki Seviye Belirleme Sınavı Puanlarında bir artış olmaktadır. Aynı durum öğrencilerin, öğretim yılı içerisinde görmüş olduğu derslerdeki başarısında da söz konusudur. Akademik koçluk öğrencilerin yılsonu başarı puanlarını da arttırmaktadır.

Meslektaş Koçluğu hızla değişen dünyaya ayak uydurmak, gelişim ve değişime daha çabuk uyum sağlamak ve etkin performansı ortaya koymak açısından önemli görülmektedir.

Bazı araştırmalar (Fullan, 1991; Johnson ve Showers, 1982) öğretmenlerin yeni eğitim metotlarını kullanma konusunda yetkin olabilmeleri için iki ila üç yıla ihtiyaçlarının olduğunu belirtmektedir (Kohler ve diğerleri, 1997). Meslektaş koçluğu bu soruna daha kısa sürede ve daha başarılı bir çözüm sunmaktadır. Kohler ve diğerleri (1997) araştırmalarında meslektaş koçluğundan sonra öğretmenlerin öğrencileri ile olan ilişkilerini takip etmiş ve öğretmen-öğrenci ilişkilerinin oldukça iyi geliştiğini görmüşlerdir. Bununla birlikte öğretmen eğitimiyle ilgili yapılan koçluğun bir kişiyle sınırlandırılmasının daha az yeterli olacağını belirtmiştir.

Dantonio (1995) araştırmalarda meslektaş koçluğunun, öğretmenlerin tutumlarında olumlu etkileri olduğunu, iletişimi güçlendirdiğini ve öğretimlerinde belirli değişimler yapmalarına yardım ettiğini ortaya koymuştur (Glatthorn, 1997).

Anderson ve Anderson (2001) koçluğa yapılan yatırımların kısa sürede kat kat fazlasıyla geri döndüğünü yapılan çalışmalar sonucunda ortaya konduğunu belirtmektedir.

Kohler ve diğerleri (1997) öğretmenlerin yeni bir öğretim programını kazandırmada, tek başlarına mı daha iyi yoksa meslektaş koçluğu ile mi daha iyi başarı elde ettiklerini araştırmış, sonuçta meslektaş koçluğunun bireysel çalışmadan daha başarılı olduğu bulgusuna ulaşmışlardır.

7. SONUÇ

Bu araştırma literatür taraması yapılarak oluşturulmuş nitel bir çalışmadır. Bilgi çağı ile birlikte teknolojide gerçekteşen hızlı değişim her alanda etkisini artan bir ivme ile göstermektedir. 21. Yüzyıla her anlamda uyum sağlayabilecek bireylerin varlığı ancak yeni nesil eğitim ile sağlanabilir. Gençleri geleceğe hazırlayacak eğitim, ders müfredatları ile öğretmen-sınıf-okul faktörlerinde yeni bir yapılanmayı gerekli kılmaktadır. Özellikle öğrenci ile kurulacak uyum ve iletişimin kalitesi verilen eğitimin kalitesinin ilk aşamasını belirlediğinden güçlü iletişim ve uyum yeteneğine sahip eğitimcilerin varlığı kaçınılmaz olmuştur. Bu noktadan hareketle eğitim alanında yapılması düşünölen değişim ve gelişim hareketine profesyonel koçluk desteğini eklemek her açıdan gereklidir.

Eğitim alanında koçlukla ilgili olarak yapılan alan yazın taraması, çalışmaların hem öğrenciler hem de öğretmenler üzerine olduğunu göstermiştir. Yurt dışı ve yurt içinde yapılan bu çalışmalarda profesyonel koçluk becerilerini kullanmanın okul içinde akademik başarıyı pozitif yönde arttırdığı grlmştir. Öğretmenlere uygulanan koçluk süreci öğretmenin performansı, sınıf yönetimi, ders işleyiş kalitesi üzerinde etkili olmuş, öğretmenin öğrencileri ile kurduğu iletişim, uyum ve soru sorma kalitesini anlamlı olarak arttırmıştır. Bu kalitenin artmasıyla birlikte öğrencilerin akademik başarılarında pozitif yönde bir artış olduğu görülmektedir. Öğrencilere sınıf içinde ve sınıf dışında bireysel veya takım olarak uygulanan koçluk becerilerinin hem ders içi performansı hem de yılsonu başarısı ile öğrenme kapasitesini etkilediği grlmştir.

KAYNAK

Aldrich, R. S. (2005). Cognitive coaching practice in online environments. Unpublished Ph. Dissertation, Pepperdine University. Graduate School of Education and Psychology, Usa.

ATKINSON, M. (2008). "Bir Sanat Ve Bilim Olarak Koçluk. İç Dinamikleriniz", Dante Yayınları (İstanbul), Nisan 2008

AYDOĞDU, F. (2004). "Koçluk", T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Kaynakları Yönetimi ve Kariyer Danışmanlığı Anabilim Dalı Dönem Projesi, Ankara, ss. 10-95

BAŞER, Z. (2011). "21. YY'DA Eğitime Koçluk Bakış Açısı İle Bir Yaklaşım", 21. yy'da Eğitime Koçluk Bakış Açısı ile bir yaklaşım konferansı, 23 Mart 2011, ss. 1-20

DEMİR, Ö. , DOĞANAY, A. (2009). "Bilişsel Farkındalık Becerilerinin Geliştirilmesiyle Bilişsel Koçluk Yaklaşımı", Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Dergipark, Cilt15, Sayı 60, ss. 601-623

DEMİR, Ö. , DOĞANAY, A. (2009). "Öğretmen Eğitiminde Bilişsel Koçluk Yaklaşımı", Eğitim Fakültesi Dergisi XXII(2), ss. 717-739

DUMAN, A. O. (2013). "Bilişsel Koçluk Yönteminin Yedinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Demokratik Tutumlarına Etkisi", Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Haziran 2013

ERDEM, M. , İLĞAN, A. (2010). "Meslektaş Koçluğu", Kütahya Dumlupınar Üniversitesi ve TEM-SEN İşbirliği ile Düzenlenen Kütahya 2. Uluslar Arası Katılımlı Eğitim Denetimi Kongresi, 23 Haziran

ERKUT, E. (2016). "Liseliler İçin Kariyer Planlama1",

Garmston, R. , C. Linder and J. Whitaker (1993)." Reflections on cognitive coaching", Educational Leadership, 51(2), 57-60.

İSLAMOĞLU, D. (2015). "Koçlukta Düşünce Yapısı ve Koç Gibi Düşünmek", (<http://www.inlifecoaching.com/blog/>), (giriş tarihi: 10 Şubat 2015)

KARABACAK, K. (2010). "Akademik Koçluk Sisteminin Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi", Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı 20, ss. 81-92

KAYA, H. İ. , DEMİR, Ö. (2014). "Öğretmen Adaylarının Öğretmen Yetkinlikleri Hakkındaki Görüşlerinin Bilişsel Koçluk Yaklaşımı Bağlamında İncelenmesi", Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Cilt4, Sayı 2, ss. 1-26

ÖZ, İ. "Öğrencisinin Koçu Olmak İsteyenlere Öğrenci Koçluğu", C Planı Yayınları

ÖZDEN, Y. (2014). "Öğrenme ve Öğretme", Pegem Akademi Yayınları (Ankara)

ÖZDEN, T. (2013). "Eğitimde Yeni Değerler", Pegem Akademi Yayınları (Ankara)

ÖZGÜR, P. (2015). "Öğrenci Koçluğu", Bab-1 Saadet Yayınları (İstanbul)

ÖNEN, S. (2016). " Yeni Kapitalizmin Çelişkileri Bağlamında Yaşam Koçluğu Mesleğinin Değerlendirilmesi", CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 13, Sayı 1, ss. 157-171

PALANKÖK, N. Y. (2004). "Kariyer Yönetimi Araçları Olarak Mentorluk Ve Koçluk", T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Kaynakları Yönetimi ve Kariyer Danışmanlığı Anabilim Dalı Tezsiz Yüksek Lisans Programı Dönem Projesi, Ankara, ss. 4-68

PINAR, A. H. (2013). "Mintzberg'in Yönetim Yaklaşımı Açısından İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Koçluk Ve Mentorluk Yetkinlikleri ile Öğrencilerin Sınav Başarı Puanları Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma", Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt22, Sayı 1, ss. 121-138

Sola Unitas Akademi. (2016) "Koçluğun Temelleri" ACTP Eğitimi 1.Modül

ŞAHİN, S. (2016). "Ters-Düz Sınıflar (Flipped Classroom) ve Yeni Nesil Eğitim Digital Öğrenci Koçluğu", International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education, Volume 5, issue 4, ss. 13-17

TUNCEL, K. (2015). "Satış Koçluğu", Ceres Yayınları (İstanbul), Mart 2015

WHITMORE, J. (2015). "Performans İçin Koçluk", Paloma Yayınları (İstanbul)

www.iccinternationalcoachingcenter.com.tr

ÇABUK, Ç. (2015) "Koçluk Mesleğinde Yeni Bir Adım: Mesleki Yeterlilik", (<https://www.slideshare.net/Cabuk/kocluk-mesleginde-yeni-bir-adm>), (giriş tarihi: 10 Şubat 2017)

